

CZU: 343.621:342.721:613.888(73)

DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.7277413>

DREPTUL LA AVORT ÎN LEGISLAȚIA SUA – REGLEMENTĂRI, PROVOCĂRI, PERSPECTIVE

Alexandru ARSENI, Veronica POZNEACOVA

Universitatea de Stat din Moldova

Reglementarea dreptului la avort reprezintă o problemă polemică în cadrul societății americane. În prezent, în Statele Unite s-au format două mișcări, printre care "Pro-choice" și "Pro-life". Avorturile au fost legalizate prin decizia Roe et al. v. Wade din 22 ianuarie 1973 adoptată de Curtea Supremă de Justiție a SUA. În prezent, această decizie a fost anulată prin hotărârea Curții Supreme de Justiție a SUA din 24 iunie 2022 (Dobbs, State Health Officer of the Mississippi Department of Health et al. v. Jackson Women's Health Organization et al.). În cadrul acestui studiu ne propunem să analizăm istoricul dezvoltării reglementării dreptului la avort în legislația Statelor Unite, să cercetăm cauzele adoptării deciziei Roe et al. v. Wade din 1973, precum și raționamentul anulării acestei decizii prin prisma reglementărilor actuale ale dreptului la avort în legislația națională a statelor.

Cuvinte-cheie: avort, dreptul la viață, reglementare, constituționalitate, SUA, interdicție, sarcină.

THE RIGHT TO ABORTION IN THE USA LEGISLATIONS – REGULATIONS, ISSUES, PERSPECTIVES

The regulation of abortion rights represents a contentious issue within American society. In the United States, currently, are formed two movements: "Pro-choice" and "Pro-life" movements. Abortions were legalized by Roe et al. v. Wade decision adopted by the U.S. Supreme Court of Justice on January 22, 1973. This decision was overturned by U.S. Supreme Court Justice decision of 24 June 2022 (Dobbs, State Health Officer of the Mississippi Department of Health et al. v. Jackson Women's Health Organization et al.). In this study we analyzed the development of regulation of the right to abortion in the legislation of the United States, we established the impact and importance of the Roe et al decision. v. Wade since 1973, determined the rationale for overturning this decision and analyzed the current regulation of the right to abortion in the national legislation of the states.

Keyword: abortion, right to life, regulation, constitutionality, USA, prohibition, pregnancy.

Introducere

Reglementarea avorturilor reprezintă un subiect polemic în cadrul societății americane, ceea ce este determinat, în special, de prezența unor interese opuse, care au o conotație socială, morală, religioasă și, nu în ultimul rând, politică. În Statele Unite ale Americii persistă două poziții contradictorii în legătura cu problema avorturilor: unii pledează pentru libertatea avortului ("Pro-choice"), iar alții solicită interzicerea totală sau parțială a avorturilor ("Pro-life"). Oponenții avortului consideră că întreruperea artificială a sarcinii contravine principiului protecției maternității și copilăriei, fiind o întrerupere a procesului de formare biologică a unei noi persoane. Scopul lor este obținerea recunoașterii dreptului la viața din momentul concepției și asigurării respectării acestui drept în cadrul politicii naționale promovate de stat. Ei consideră că viața și situația materială a unei persoane (mame) nu poate fi apărată prin privarea de dreptul la viața unei alte ființe umane (a copilului nenăscut). În ceea ce privește dezbateră cu privire la întreruperea artificială a sarcinii, susținătorii poziției pro-viață se bazează pe imoralitatea avortului, pe faptul că fătul are același statut moral ca și copiii și adulții, fiind o persoană în adevăratul sens al cuvântului [1, p.102].

Discuțiile publice și protestele adeptilor mișcărilor *pro-choice* și *pro-life* au devenit mai acute după adoptarea deciziei Dobbs, State Health Officer of the Mississippi Department of Health et al. v. Jackson Women's Health Organization et al. (în continuare – Dobbs și alții v. Jackson Women's Health Organization) [2] din 24 iunie 2022 de către Curtea Supremă de Justiție a SUA. Prin această decizie a fost anulată hotărârea Roe et al. v. Wade din 22 ianuarie 1973 [3] adoptată de Curtea Supremă de Justiție a SUA.

Scopul studiului. În cadrul studiului dat ne propunem să analizăm importanța hotărârii Roe et al. v. Wade [3], conotația socială a acesteia, precum și necesitatea anulării hotărârii respective peste 49 de ani după adoptare, semnificația deciziei Dobbs și alții v. Jackson Women's Health Organization [2] și modificările legislative care urmează să fie implementate după adoptarea acestei hotărâri de către Curtea Supremă de Justiție a SUA.

Întru realizarea scopului determinat ne propunem următoarele *obiective*:

1. Care este semnificația hotărârii Roe et al. v. Wade adoptate în 1973 de Curtea Supremă de Justiție a SUA într-un caz particular?
2. Ce raționamente și argumente au stat la baza anulării hotărârii adoptate de Înalta Curte peste 49 de ani?
3. Ce conotație are adoptarea acestei hotărâri asupra legislației interne a statelor?
4. Cum este reglementată procedura întreruperii artificiale a sarcinii după adoptarea deciziei Dobbs și alții v. Jackson Women's Health Organization de către Curtea Supremă de Justiție a SUA?

1. Istoricul reglementării avorturilor în SUA până la 1973

În 1800 avorturile nu erau răspândite. Numai după comercializarea întreruperii artificiale a sarcinii în anii 1840 avorturile au devenit răspândite, fiind unul dintre principalii factori ai reducerii natalității. Până în anii 1860, 20-25% dintre sarcini au fost întrerupte, iar până în anii 1880 cifra a fost de aproximativ 34% [4, p.77-78, 81-82]. Această situație a devenit insuportabilă pentru medicii de sex masculin, care au format în anii 1850 Asociația Medicală Americană (în continuare – AMA). Medicii, din motive morale, au fost jigniți de situația creată, nu atât din cauza afilierii lor la protestantism, ci pentru că au fost învățați să salveze vieți. Ca urmare a realizărilor științifice, medicii au descoperit că începutul mișcării intrauterine a fătului nu înseamnă și începutul vieții umane, deoarece concepția și sarcina formează un proces continuu de dezvoltare a fătului. Sarcina sau viața embrionului în curs de dezvoltare și a fătului se începe din momentul concepției. Bazându-se pe aceste considerente, medicii au încercat să excludă începutul mișcării copilului nenăscut ca factor legal în determinarea momentului după care efectuarea unui avort a fost considerată ilegală [5].

Degler explică consecințele acestei noi cunoștințe astfel: „Pornind de la premisa că procesul de formare a copilului, care se începe de la concepție până la naștere, a fost considerat de acum înainte ca fiind continuu, indiferent de sfințenia care a fost acordată vieții fătului după naștere, a fost necesară o reconceptualizare a protecției juridice acordate copilului nenăscut, care ar trebui să fie extinsă, cuprinzând întreaga viață a fătului din momentul concepției fără a se ține cont de momentul primei mișcări a copilului nenăscut. Acest raționament a devenit unul dominant și evident în argumentele medicilor și ale reprezentanților societății civile, fiind exprimat în atacurile lor asupra tolerării avorturilor înainte de începutul mișcării intrauterine a fătului. Pe baza acestei logici, unii medici au început să considere toate avorturile ca fiind o crimă. AMA a lansat prima campanie în 1857 pentru a convinge societatea și a doua campanie în 1860 pentru a influența legislația națională” [6, p.241]. Declarațiile medicilor AMA din secolul al XIX-lea, în conformitate cu care viața se începe din momentul concepției și că orice avort reprezintă crimă, au fost citate pentru a arăta că știința susține poziția Bisericii Catolice, potrivit căreia un ovul fertilizat reprezintă o ființă umană deplină, nu însă doar o persoană potențială [5].

Până la cristalizarea mișcării AMA în mijlocul sec. XIX avorturile în SUA, în mare parte, nu au fost reglementate, fiind efectuate de către surorile medicale și personalul auxiliar [7–10]. În pofida susținerii mișcării de criminalizare a avorturilor de mai multe grupări, printre care și Societatea Americană a femeilor pentru reforma morală, dedicată salvării femeilor de prostituție și protejării purității sociale, care a luptat împotriva legalizării avorturilor după 1857 și s-a bazat pe aceeași energie morală folosită pentru a asigura castitatea și pentru a păstra puritatea socială [5], rezultatul scontat, și anume – criminalizarea avorturilor, a fost determinat anume de activitatea AMA [6, p.241; 11]. Spre sfârșitul anilor 1880 toate statele au interzis și au incriminat avorturile, unele state au permis întreruperea artificială a sarcinii doar în cazurile în care continuarea sarcinii reprezenta un pericol pentru viața și sănătatea femeii [7]. Principalul rezultat al campaniei desfășurate de către AMA a fost „secolul criminalizării avorturilor” din 1880 până în 1973 [12].

2. Contextul și importanța deciziei Roe et al. v. Wade din 1973

Procesul a fost determinat de cererea unei femei însărcinate singure (Roe), care a intentat o acțiune colectivă de contestare a constituționalității legislației penale ce incrimina efectuarea avorturilor din Texas. În acea perioadă, avortul legal putea fi efectuat doar în cazul prezenței unui pericol iminent pentru viața femeii însărcinate. Un medic autorizat (Hallford), împotriva căruia au fost pornite două dosare penale pentru efectuarea avorturilor în stat, a intervenit în proces. Un cuplu căsătorit fără copii (Does) a criticat separat constituționalitatea legislației, justificând presupusele daune prin posibilitățile viitoare de a refuza contracepția, sarcina, nepregătirea părinților pentru nașterea unui copil și probabilitatea înrăutățirii sănătății soției, care la momentul intentării cererii nu a fost însărcinată [3].

Reclamanții au argumentat acțiunea prin faptul că incriminarea avorturilor contravine Amendamentelor 9 și 14 din Constituția SUA. În conformitate cu Amendamentul 9, „enumerarea anumitor drepturi în Constituție nu va fi interpretată ca negare sau restrângere a altor drepturi păstrate de către popor”. Amendamentul 14 reglementează protecția drepturilor cetățeanului, definirea statutului de cetățean, interdicția statelor de a restrânge privilegiile cetățenilor, repartizarea reprezentanților și pierderea privilegiilor politice [13]. În conformitate cu Secțiunea 1 din Amendamentul 14, „toate persoanele născute sau naturalizate în Statele Unite și supuse jurisdicției lor sunt cetățeni ai Statelor Unite și ai statului în care locuiesc. Niciun stat nu va elabora sau aplica vreo lege care să restrângă privilegiile sau imunitățile cetățenilor Statelor Unite; **niciun stat nu poate priva vreo persoană de viață, libertate sau proprietate fără a urma cursul firesc procedurilor legale și nici nu va refuza vreunei persoane aflate sub jurisdicția sa protecția egală a legilor**”. Remarcăm faptul că amendamentele respective reglementează dreptul la avort, drepturile reproductive, dreptul la viață și doar remarcă obligația negativă a statului de a se abține de la privarea de viață a cetățenilor.

În conformitate cu decizia Roe et al. v. Wade, „legislația penală a statului Texas, care incriminează întreruperea artificială a sarcinii în toate cazurile, cu excepția prezenței pericolului iminent pentru viața femeii însărcinate, indiferent de stadiul sarcinii și de alte interese conexe, încalcă dreptul la un proces echitabil reglementat de Amendamentul 14, care protejează dreptul la viață privată de acțiunile statului, inclusiv dreptul calificat al unei femei de a întrerupe artificial o sarcină. Deși statul nu poate revoca acest drept, are interese legitime în protejarea atât a sănătății unei femei însărcinate, cât și a unei vieți umane potențiale” [3]. Prin urmare, legislația penală care incriminează avorturile a fost recunoscută ca fiind neconstituțională, iar întreruperea artificială a sarcinii a fost ridicată la un drept constituțional, care reiese din exigențele dreptului la un proces echitabil! În viziunea noastră, interpretarea Amendamentului 14 este una foarte vagă, iar reglementarea dreptului la un proces echitabil nu poate fi încălcată prin interdicția efectuării avorturilor în legislația națională. În plus, legalizarea avorturilor nu poate fi interpretată ca cea care protejează copilul nenăscut, fiindcă reprezintă legalizarea uciderii acestui copil.

Decizia Roe et al. v. Wade a statuat că:

„(a) În stadiul care precedă aproximativ sfârșitul primului trimestru al sarcinii, decizia privind efectuarea avortului trebuie să fie luată de către medicul curant al femeii însărcinate.

(b) În etapa care urmează la sfârșitul primului trimestru, statul, promovându-și interesele ocrotirii sănătății materne, poate, dacă dorește, să reglementeze procedura avortului în mod rezonabil pentru protecția sănătății mamei.

(c) În etapa următoare, când fătul este viabil, statul, promovându-și interesele în ocrotirea vieții umane potențiale, poate, dacă dorește, să reglementeze și chiar să interzică avorturile, cu excepția situațiilor în care, conform unui aviz medical adecvat, continuarea sarcinii pune în pericol viața sau sănătatea mamei” [3].

Prin această decizie, Curtea Supremă de Justiție a SUA a introdus un nou standard, care a impus necesitatea legalizării avorturilor de către legislația internă a statelor. Tindem să subliniem faptul că în toate statele practica efectuării avorturilor a fost criminalizată, iar decizia respectivă nu s-a bazat pe precedentul creat, practica judiciară existentă, legislația în vigoare și, în special, pe necesitatea apărării dreptului la viață al copilului nenăscut, negând principiul fundamental al protecției drepturilor omului, în conformitate cu care „trebuie să fie apărat cel care nu poate să se apere de sine stătător”. Prin această decizie statele au fost impuse să legalizeze avorturile, ceea ce contravenea atât tradițiilor existente, cât și principiului autonomiei statelor.

În plus, întru a argumenta necesitatea legalizării avorturilor, judecătorii au acordat o atenție deosebită nu atât drepturilor femeii sau ale copilului nenăscut, cât autonomiei profesionale a medicilor. Judecătorul Harry Blackmun, autorul principal al deciziei, o lungă perioadă de timp a lucrat avocat în Clinica Mayo [14,15]. Această experiență a determinat sublinierea prerogativelor medicilor, nu însă a drepturilor femeilor. Marii savanți constituționaliști, printre care Lawrence Tribe (1985) [16] și Ruth Bader Ginsburg (1985) [17], au remarcat cu îngrijorare poziția privilegiată a medicului în decizia Roe v. Wade [12], în conformitate cu care: „Decizia confirmă dreptul medicului de a prescrie un tratament în conformitate cu convingerea lui profesională, cu excepția cazurilor în care interesele importante ale statului oferă motive imperioase pentru intervenție. Decizia de efectuare a unui avort este, în primul rând, o decizie medicală, iar principala responsabilitate pentru aceasta trebuie să fie asumată de către doctor” [3].

3. Reacția socială determinată de adoptarea deciziei Roe et al. v. Wade din 1973

Ținem să menționăm faptul că după adoptarea deciziei Roe et al. v. Wade [3] mai mult de jumătate din clinici, care activau în domeniul ginecologiei, refuzau să efectueze întreruperea artificială a sarcinii. Aceeași

poziție a fost adoptată și de către medicii practicieni. Nu au fost elaborate standardele întreruperii artificiale a sarcinilor, care urmau să fie respectate. Tehnici de efectuare a avorturilor nu au fost predate studenților viitori medici. Majoritatea avorturilor au fost efectuate în instituții private de către persoane, care, de regulă, nu aveau studii medicale [12]. Ce a determinat această atitudine a medicilor față de avorturi după legalizarea acestei practici? Practica avorturilor în continuare a fost considerată imorală. Medicii nu au adoptat o viziune contrară, susținând că viața persoanei începe din momentul concepției, ceea ce a determinat o opoziție puternică față de legalizarea avorturilor. În următorii 20 de ani după adoptarea deciziei Roe et al. v. Wade [3] au fost elaborate mai multe mecanisme îndreptate spre micșorarea numărului de avorturi efectuate, printre care condiția prezentării informației obiective, perioada de așteptare, participarea părinților, interdicția de folosire a banilor publici sau a instituțiilor publice, condiția prezentării rapoartelor de către instituția care efectuează avorturi și, în final, interdicția întreruperilor artificiale ale sarcinilor [12].

În plus, adoptarea deciziei Roe et al. v. Wade din 1973 [3] a determinat apariția mișcării împotriva avorturilor, adepții căreia au început să se opună activ pacienților care recurg la întreruperea artificială a sarcinilor și companiilor care prestează aceste servicii. De-a lungul anilor 1980 au devenit mai frecvente cazurile de blocaje și asedii ale clinicilor, vandalism, incendiere, urmărirea lucrătorilor medicali care efectuează avorturi [18], fiind întâlnite și cazuri de asasinare a medicilor care activează în acest domeniu. Ca urmare a dezaprobarii sociale a avorturilor, tot mai puțini medici au început să presteze aceste servicii, ceea ce a determinat criza acută a lucrătorilor medicali calificați în domeniul întreruperii artificiale a sarcinii [19]. Această respingere a practicii de efectuare a avorturilor în perioada 1973-2000 a fost comună și pentru comunitatea medicală, care a exclus din comunitate lucrătorii medicali care efectuau avorturi [20,21]. Mai multe clinici nu au putut identifica un număr necesar de medici pentru a completa serviciul de efectuare a avorturilor [12].

4. Reglementarea dreptului la avort în legislația SUA în perioada de până la adoptarea deciziei Dobbs și alții v. Jackson Women's Health Organization

În ultimii doi ani, numărul avorturilor în Statele Unite este cel mai mic din 1973, în timp ce rata natalității în rândul adolescenților este cea mai mică din istorie de când țara a început să monitorizeze aceste date [22]. Statele Unite susțin reglementarea restrictivă a dreptului la avort. În 2016, 19 state au adoptat peste 60 de restricții privind avorturile. În 2017, Kentucky a adoptat un proiect de lege care interzice avortul după 20 de săptămâni de sarcină, iar Arkansas a adoptat o lege care permite soțului interzicerea efectuării avortului de soția lui, dacă este tatăl fătului. Susținătorii acestor legi consideră că restricționarea accesului la avorturi protejează sănătatea mentală și fizică a mamei și dreptul fătului la dezvoltare și naștere [22; 1, p.132].

În prezent, 9 state au adoptat legislația care interzice efectuarea avorturilor începând de la 6 săptămâni de sarcină, perioadă în care începe să bată inima copilului nenăscut. Potrivit Institutului Guttmacher, printre statele care au interzis avorturile la a șasea săptămână de sarcină se numără: Georgia, Iowa, Kentucky, Mississippi, Dakota de Nord, Ohio, Carolina de Sud, Tennessee și Texas. Doar în statul Texas această lege a intrat în vigoare, în timp ce în celelalte state în anul 2021 legile erau contestate, fiind la etapa examinării de către instanțele de judecată. Legea din Carolina de Sud este singura care face excepții și permite întreruperea artificială a sarcinii în cazurile de viol sau incest. Există patru state care au legi ce interzic avortul din momentul concepției, și anume: Alabama, Arkansas, Louisiana și Utah. În anul 2021 instanțele au împiedicat intrarea în vigoare a acestor legi [23].

Observăm că până la adoptarea deciziei Dobbs și alții v. Jackson Women's Health Organization [2], legislația SUA ar putea fi caracterizată ca una restrictivă. Majoritatea statelor fie au introdus anumite restricții, impuse cu scopul apărării vieții copilului nenăscut, fie au încercat să interzică avortul la un termen redus de sarcină. Până la adoptarea deciziei Dobbs și alții v. Jackson Women's Health Organization, încercările de a interzice avortul sau de a-l reglementa doar până la 6 săptămâni de sarcină se soldau cu eșec, din cauza anulării legilor statale de către instanțele de judecată și Curtea Supremă de Justiție. Cu toate acestea, adoptarea deciziei Dobbs și alții v. Jackson Women's Health Organization din 2022 [2] și anularea deciziei Roe et al. v. Wade din 1973 [3] a schimbat starea de fapt.

5. Contextul, importanța deciziei Dobbs și alții v. Jackson Women's Health Organization din 2022

Acest litigiu a fost generat de contestarea constituționalității legislației statului Mississippi, care interzice efectuarea avorturilor după 15 săptămâni de sarcină, cu excepția cazurilor de anomalie a fătului sau a cazurilor de asistență medicală de urgență. În decizia Dobbs și alții v. Jackson Women's Health Organization [2] Curtea

Supremă de Justiție a statuat: „Constituția nu reglementează dreptul la avort; decizia Roe et al. v. Wade din 1973 este anulată; prerogativele de reglementare a problemei avorturilor sunt acordate poporului și reprezentanților aleși”.

În argumentarea acestei decizii Înalta Curte s-a bazat pe următoarele argumente:

1. Constituția nu reglementează în mod direct dreptul la avort. Ca o reglementare implicită a acestui drept au fost invocate Amendamentele 1, 4, 5, 9, 14, care reglementează „libertatea” persoanei, folosind noțiunea generală și dreptul la inviolabilitatea vieții private. În decizia Roe et al. v. Wade din 1973 Curtea a statuat că dreptul la avort reprezintă o parte componentă a „libertății”, protejate prin Amendamentul 14, care reglementează dreptul la un proces echitabil.
2. Reglementarea dreptului la avort contravine tradițiilor juridice și istoriei dezvoltării SUA. În interpretarea Amendamentului 9, care reglementează interdicția limitării altor drepturi și libertăți care nu sunt reglementate de Constituție, principalul criteriu se rezumă la prezența „rădăcinilor adânci ale acestui drept în istoria Statelor Unite” și la determinarea faptului dacă acest drept este unul important în cadrul „sistemului de libertăți garantate” națiunii americane. Analizând istoricul și tradițiile Statelor Unite, care reflectă principalele componente ale libertății organizate, Curtea concluzionează că Amendamentul 14 din Constituție nu protejează dreptul la avort. Această concluzie se bazează pe considerentul că înainte de adoptarea deciziei Roe et al. v. Wade din 1973 nicio instanță statală sau federală nu recunoștea dreptul la avort, iar efectuarea întreruperii artificiale a sarcinii era criminalizată, formând o componentă de infracțiune. La adoptarea Amendamentului 14 din Constituție, $\frac{3}{4}$ dintre statele americane recunoșteau dreptul la avort ca fiind o infracțiune, indiferent de termenul sarcinii. Acest consens a fost păstrat până la adoptarea deciziei Roe et al. v. Wade din 1973, prin care practica îndelungată a statelor a fost ignorată. Mai mult ca atât, autoritățile afirmă că avortul în termenul redus de sarcină este unul ilegal, iar medicul care efectuează avort este vinovat în comiterea infracțiunii de omor, dacă femeia se stinge din viață ca urmare a încercării de efectuare a avortului. Prin adoptarea deciziei Roe et al. v. Wade din 1973 a fost atins un consens între interesele femeii, care dorește să întrerupă artificial sarcina, și interesele unei „vieți potențiale”. Cu toate acestea, locuitorii diferitor state pot evalua aceste interese în mod diferit. Formarea istorică a conceptului libertății organizate nu împiedică reprezentanții poporului să adopte o decizie referitor la reglementarea dreptului la avort.
3. Dreptul la avort nu reprezintă o parte componentă a dreptului la autonomie personală. Dreptul la avort diferă de alte drepturi contestate prin faptul că întreruperea artificială a sarcinii distruge ceea ce în decizia Roe et al. v. Wade din 1973 este numit „o viață potențială” și ceea ce legea contestată o definește ca „o ființă umană nenăscută”. Nicio altă decizie nu ridică întrebări critice morale importante legate de problema avorturilor.
4. Prezența precedentului judiciar nu poate servi ca o justificare pentru a nu anula decizia Roe et al. v. Wade din 1973. Adoptarea conceptului precedentului judiciar „contribuie la integritatea reală a procesului judiciar”. Însă, precedentul judiciar nu reprezintă un ordin inexorabil și formează un dezavantaj în cazurile în care Curtea interpretează Constituția. Unele dintre cele mai importante decizii constituționale ale Curții au anulat precedentele anterioare.
5. Decizia Roe et al. v. Wade din 1973 din start a fost una neconstituțională. Cu toate acestea, părțile în conflict nu au putut depăși neconstituționalitatea respectivă prin forțele proprii, fiindcă orice încercare de a garanta dreptul la viață a copilului nenăscut a fost sortită unui eșec din cauza standardului obligativității reglementării avorturilor. Cetățenii nu pot convinge aleșii poporului în necesitatea interzicerii avorturilor, ceea ce a întrerupt procesul democratic, care a devenit inaccesibil pentru cei care nu au fost de acord cu decizia Roe et al. v. Wade din 1973.
6. Separarea sarcinii pe trimestre nu a fost bazată pe concluzii medicale sau careva cercetări în domeniu. La momentul adoptării deciziei statele prin consens au incriminat întreruperea artificială a sarcinii, care nu a fost analizată în cadrul deciziei Roe et al. v. Wade din 1973. Niciun precedent judiciar la care reclamantul a făcut trimitere nu s-a referit la specificul reglementării dreptului la avort, și anume – influența întreruperii artificiale a sarcinii asupra „vieții potențiale”. În plus, în decizia Roe et al. v. Wade din 1973 Curtea a fost în imposibilitate de a argumenta distincție bazată pe viabilitatea fătului. Acest concept nu s-a bucurat de sprijinul filosofilor și al specialiștilor în etică, care argumentau necesitatea reglementării dreptului la avort prin faptul că viabilitatea diferă în dependență de dezvoltarea medicinei, accesibilitatea ajutorului medical calificat, care nu depind de caracteristicile și dezvoltarea fătului.

7. Anularea deciziei Roe et al. v. Wade din 1973 nu va determina prejudicierea unor interese concrete asemănătoare cu cele care sunt vizate în relațiile contractuale sau în apărarea dreptului de proprietate. Această decizie a influențat negativ alte ramuri ale dreptului și a determinat denaturarea mai multor doctrine juridice importante, ceea ce reprezintă un argument suplimentar pentru anularea deciziei respective.

Concluzionând cele expuse mai sus, Curtea a reiterat că dreptul la avort nu este un drept constituțional, ceea ce determină autonomia statelor de a reglementa întreruperea artificială a sarcinii în legislația internă. În acest context, legislația statului Mississippi, care interzice efectuarea avorturilor după 15 săptămâni de sarcină, este una constituțională și se bazează pe concluziile organului legislativ, în care aleșii poporului pledează pentru protejarea intereselor statului în „protecția vieții copilului nenăscut”. Aceste interese reprezintă o bază rațională pentru legislația statului Mississippi. După adoptarea acestei decizii, conducerea fiecărui stat este în drept să reglementeze dreptul la avort în modalitatea în care o consideră de cuviință, acest drept aparținând poporului.

6. Modificările în legislația internă a statelor după anularea deciziei Roe et al. v. Wade din 1973

În aproximativ jumătate din state accesul la avorturi s-a schimbat după anularea deciziei Roe et al. v. Wade din 1973 de către Curtea Supremă de Justiție a SUA. 22 de state fie au interzis efectuarea avorturilor, fie au restricționat dreptul de a efectua un avort dacă sarcina depășește 6 sau 15 săptămâni, în dependența de stat. Indiana a devenit primul stat care a adoptat o interdicție aproape totală a avorturilor după anularea deciziei Roe et al. v. Wade din 1973. Interdicția a intrat în vigoare pe 15 septembrie 2022. În Virginia, la doar câteva ore după adoptarea deciziei Curții Supreme, guvernatorul republican Glenn Youngkin a declarat că a instituit o comisie din patru deputați pentru elaborarea legislației, care va interzice efectuarea avorturilor după 15 săptămâni de sarcină. Florida a interzis întreruperea artificială a sarcinii care depășește termenul de 15 săptămâni.

Unele legi, care restricționează legislația în domeniul avorturilor, au intrat în vigoare imediat după pronunțarea deciziei Dobbs și alții v. Jackson Women's Health Organization [2], altele urmau să intre în vigoare peste 30 de zile calculate din 24 iunie sau într-un termen stabilit după adoptare. Majoritatea legilor nu prevăd excepții de la interdicția efectuării avorturilor în caz de viol sau de incest, iar excepțiile bazate pe pericolul pentru viața mamei sunt definite neclar și vor determina medicii să analizeze mai detaliat situația pentru a nu încălca prevederile legislației în vigoare. Într-un șir de state au intrat în vigoare legi a căror putere juridică a fost suspendată din cauza adoptării deciziei Roe et al. v. Wade din 1973. Virginia de Vest nu a anulat interdicția efectuării avorturilor, iar alegătorii au aprobat un amendament la Constituția statului, în conformitate cu care locuitorii Virginiei de Vest nu au dreptul la avort [24].

În prezent, la data de 17 august 2022, avorturile sunt total interzise în următoarele state: Alabama, Arkansas, Kentucky, Louisiana, Missouri, Dakota de Sud, Texas, Wisconsin. Interdicția totală a avorturilor, cu excepția cazurilor de viol sau incest, se regăsește în legislația statelor Mississippi, Oklahoma, Idaho, Tennessee, Indiana. Întreruperea artificială a sarcinii este una legală până la termenul de 6 săptămâni de sarcină în statele Ohio și Georgia. Prin urmare, 15 state au adoptat legislația restrictivă interzicând efectuarea avortului în majoritatea cazurilor și apărând viața copiilor nenăscuți. În două state, Florida și Arizona, avorturile sunt legale până la 15 săptămâni de sarcină, în statul Utah – până la 18 săptămâni și în Carolina de Nord – până la 20 de săptămâni, perioadă în care fătul devine viabil, adică poate supraviețui în afara corpului mamei. Încă 8 state limitează posibilitatea efectuării unui avort la termenul de 22 și 24 săptămâni de sarcină, perioadă în care fătul este viabil.

Concluzii

Societatea americană se caracterizează printr-o legătură dialectică între contemplarea vie a realităților sociale și argumentarea lor prin norme juridice. Totodată, sunt analizate și efectele reglementărilor normative asupra relațiilor sociale corespondente și, după caz, legislația este ajustată. Acest proces se manifestă, în special, în reglementarea dreptului la avort. Tradițiile juridice și sociale comune pentru SUA arată că dreptul la avort nu este acceptat de către cercurile largi ale populației, întreruperea artificială a sarcinii fiind poziționată ca un subiect stigmatizat și amoral, ceea ce s-a manifestat prin atentatele asupra centrelor de efectuare a avorturilor și asupra medicilor care se ocupă cu întreruperea artificială a sarcinii. Acesta atitudine a populației s-a manifestat prin interzicerea totală și criminalizarea avorturilor, prezentă până la adoptarea deciziei Roe et al. v. Wade din 1973 [3]. Această decizie nu s-a bazat pe atitudinea generală a populației față de avorturi, nici pe consensul

statelor care au criminalizat întreruperea artificială a sarcinii, fiind legalizat un fenomen străin pentru societatea americană. Cu toate acestea, legalizarea avorturilor nu a determinat o creștere a solicitărilor din partea femeilor însărcinate, avorturile fiind legale au rămas totuși imorale. Prin decizia Dobbs și alții v. Jackson Women's Health Organization [2] a fost anulată decizia Roe et al. v. Wade din 1973 [3], ceea ce a determinat revenirea statelor la interdicția avorturilor comună pentru istoria și tradițiile acestora. Într-o perioadă relativ scurtă de aproape două luni după anularea deciziei Roe et al. v. Wade, 15 state au interzis avortul, fie au adoptat o reglementare restrictivă a avorturilor, ceea ce arată că în perioada de 49 de ani dorința cetățenilor de rând nu a fost auzită, fiind legalizată o practică care nu este legitimă și agreată de majoritatea populației. Adoptarea acestei decizii istorice a determinat finalizarea practicii neconstituțională de întrerupere a sarcinii impuse prin decizia Curții Supreme de Justiție a SUA, puterea discreționară fiind transmisă deputaților statelor.

Referințe:

1. ARSENI, A., POZNEACOVA, V. *Dreptul la viață și dreptul la avort – eternă enigmă*: Monografie. Chișinău: CEP USM, 2021. 162 p. ISBN 978-9975-158-43-5
2. Dobbs, State Health Officer of The Mississippi Department of Health et al. v. Jackson Women's Health Organization et al. Supreme Court of the United States No. 19–1392. Argued December 1, 2021D – ecided June 24, 2022 Online: 19-1392 Dobbs v. Jackson Women's Health Organization (06/24/2022) (supremecourt.gov) [Accesat: 21.08.2022]
3. Roe et al. v. Wade, District Attorney Of Dallas County Appeal From The United States District Court For The Northern District Of Texas No. 70-18. Argued December 13, 1971-Reargued October 11, 1972-Decided January 22, 1973 Online: U.S. Reports: Roe v. Wade, 410 U.S. 113 (1973). (loc.gov) [Accesat: 21.08.2022]
4. MOHR, J.C. *Abortion in America: The Origins and Evolution of National Policy*. Oxford University Press, 1978, p.77-78, 81-82. ISBN 978-0-19-502249-0
5. CASTUERA, I. *A Social History of Christian Thought on Abortion: Ambiguity vs. Certainty in Moral Debate*. In: *American Journal of Economics & Sociology*, 2017, no.76 (1), p.121–227. Doi:10.1111/ajes.12174
6. DEGLER, C.N., DEGLER, K.N. *At Odds: Women and the Family in America from the Revolution to the Present*. Vol.645. New York: Oxford University Press, 1980, p.241.
7. MOHR, J.C. *Abortion in America: the Origins and Evolution of National Policy, 1800–1900*. New York: Oxford University Press, 1978.
8. LUKER, K. *Abortion and the Politics of Motherhood*. Berkeley: University of California Press, 1984.
9. PETCHESKY, R.P. *Abortion and Woman's Choice: the State, Sexuality, and Reproductive Freedom*. New York: Longman, 1984.
10. SMITH-ROSENBERG, C. The abortion movement and the AMA, 1850–1880. In: Smith-Rosenberg, C. (ed.). *Disorderly Conduct: Visions of Gender in Victorian America*. New York: Knopf., 1985.
11. STARR, P. *The Social Transformation of American Medicine*. New York: Basic Books, 1982
12. JOFFE, C.E., WEITZ, T.A. and STACEY, C.L. *Uneasy allies: pro-choice physicians, feminist health activists and the struggle for abortion rights*. In: *Sociology of Health & Illness*, 2004, vol.26, no.6, p.775–779. ISSN 0141–9889. Online: <https://sociology.ucdavis.edu/people/fzjoffe/pdf/uneasyalliesfinalinprint1.pdf>
13. *Constitution of the United States* Online: U.S. Constitution | Constitution Annotated | Congress.gov | Library of Congress [Accesat: 22.08.2022]
14. GARROW, D.J. *Liberty and Sexuality: the Right to Privacy and the Making of Roe v. Wade*. New York, Toronto: Macmillan Pub. Co.; Maxwell Macmillan Canada, Maxwell Macmillan International, 1994.
15. REAGAN, L.J. *When Abortion was a Crime: Women, Medicine, and Law in the United States, 1867–1973*. Berkeley: University of California Press, 1997.
16. TRIBE, L.H. Commentary: the abortion funding conundrum: inalienable rights, affirmative duties, and the dilemma of dependence. In: *Harvard Law Review*, 1985, no.99, p.330.
17. GINSBURG, R.B. Some thoughts on autonomy and equality in relation to Roe v. Wade In: *North Carolina Law Review*, 1985, no.63, p.375.
18. RISEN, J. and THOMAS, J. *Wrath of Angels: the American Abortion War*. New York: Basic Books. 1998.
19. HENSHAW, S.K. and FINER, L.B. *The accessibility of abortion services in the United States*, 2001. In: *Perspectives on Sexual and Reproductive Health*, 2003, no.35, 1, p.16–24.
20. GORNEY, C. *Hodgson's choice: a long, cold abortion fight*, Washington Post, 29 November, B1, B6-9. 1989.
21. JOFFE, C. *Doctors of Conscience: the Struggle to Provide Abortion before and after Roe v. Wade*. Boston: Beacon Press, 1995.
22. ALMENDRALA, A. *We already know how to safely reduce abortions* HuffPost, February 2017, 14.
23. What states other than Texas have a 6-week abortion ban? Online: What states other than Texas have a 6-week abortion ban? - AS USA [Accesat: 21.08.2022]

24. KITCHENER, C., SCHAUL, K., KIRKPATRICK, N., SANTAMARIÑA, D. and TIERNEY, L. *Abortion is now banned in these states. See where laws have changed.* Updated August 17, 2022 at 4:00 p.m. EDT|Published June 24, 2022 at 10:23 a.m. EDT Online: Abortion is banned in these states: Mapping abortion law changes by state. - The Washington Post [Accesat: 22.08.2022]

Date despre autori:

Alexandru ARSENI, doctor habilitat în drept, profesor universitar, Facultatea de Drept, Universitatea de Stat din Moldova.

ORCID: 0000-0001-5068-6934

Veronica POZNEACOVA, studentă, anul IV, Facultatea de Drept, Universitatea de Stat din Moldova.

E-mail: veronicapozneacova@gmail.com

ORCID: 0000-0003-0762-5049

Prezentat la 05.09.2022